

In memoriam

„A lámpás és a tarisznya az a két motívum, amelyek életét meghatározták”¹

Meghalt Mözsi Szabó István festőművész (1927–2019)

Szükebb szülőföldje, Tolna megye, a Sárköz, de a kortárs magyar képzőművészeti élet a közelmúltban elvesztette egyik karakteres, gazdag életpályát befutó tanító- és művészegyeniségét, Mözsi Szabó Istvánt.

A sorsnak hála, hogy 92 évet élhetett, szolgálhatott és alkothatott a népi értelmiségi-ek küldetéstudtával és az alkotómunka alázatával. Harminc festményét Tolna városnak adományozta. Sokan vannak kortársai, tisztelői köréből, akik megbecsüléssel szólnak a gyökereihez való hűséges ragaszkodásáról, elszánt tanítói hitéről és magyarságtudatáról.

Mözsi Szabó István 1927. január 13-án született a Tolna megyei Mözs községben, paraszti családban. „Az élet falun több gyökere” – írja 2002-ben, egy kiállítási katalógus bevezető soraiban.² Neki is több gyökere volt. A legfőbb: Mözs, a szülőfalu, mely meghatározó „gyökér”. A második a család, melyben mindenkinek megvan a feladata, élén a „mesélő kedvű öregapa”. Édesapja kemény magyarságtudatot plántált a családtagokba, így a kis Istvánba is, aki örökölte apja kemény tisztességét. Őket egészítette ki édesanyja „... érzékeny lelki gazdagságával és legkedvesebb tanítóm szeretetével, [...] aki haláláig vigyázta minden léptemet.”³ E pár sor is megvilágítja egy tökéletes magyar parasztcsalád tagjainak egymást segítő és kiegészítő erejét. A művész pár éve mesélte el egy fiatalkori történetét. Az édesapja súlyos beteg lett az aratás idején. Sokáig vívódott, hogy mit tegyen. Lemondjon az az évi termésről, vagy avassa be fiát az aratás rejtelmébe. Végül ez utóbbi megoldást választotta. Hívatta a fiút (16 éves!), aki közölte apjával, hogy ő már be is fejezte a félbehagyott aratást, megmentve ezzel az évi termést, a család kenyerét (rajta kívül csak három lánytestvér volt a családban).

Az elemi iskola szülőhelyen való elvégzése után a bajai tanítóképzőbe nyert felvételt. Ezt a helyet fejlődése harmadik „gyökerének” érzi. Tanárai itt megtanították arra, hogy tanítani kötelesség annak, akit a sors erre kiszemelt. (A művész a „likas tarisznya” fogalmát vette át elődeitől, melyből a tudás és minden, ami ehhez kötődik, átadandó a tanítványoknak). Ebben az intézményben találkozik Rudnay Gyulával, aki nagy hatással van rá. E szellemi, szakmai és erkölcsi hatást meghatározóbbnak érzi, mint későbbi, főiskolai mestereiét (Szőnyi István, Barcsay Jenő, Domanovszky Endre), pedig ők is kiváló művészek voltak. Megtanították a művészjelölteket – a szakmai hozzáálláson kívül – arra is, hogy a művészet szolgálat. Tanárai őt is ebben a szellemben nevelték, ezt ő hibátlanul adta tovább. Vallotta: „... a művészet számomra anyanyelvem, magyarságom vállalásának formája. [...]

1 Születésnapodra 2016. 84. Poór Ferenc.

2 A 75 éves Mözsi Szabó István jubileumi kiállításai 2002. 1.

3 A 75 éves Mözsi Szabó István jubileumi kiállításai 2002. 1.

a művészet számomra igazságkeresés és ezen igazságok, felismerések közlésének kényszere. Ha pedig a művésznek közlendője van az emberek számára, keresse meg kellő alázattal azt a jelzőrendszert, amelynek segítségével közlendőjét az emberek megérteni képesek [...]. Kár, hogy a művészek – általában – szeretnek megfedkezni arról, hogy tanítani is kötelesség.”⁴
Íme, egy tökéletes ars poetica.

A művészelőlt a fentiek figyelembevételével szerzett először rajztanári diplomát. Ugyanitt, a képzőművészeti szabadakadémián, Rudnay Gyula tanítványaként végzett és 1948-ban felvételt nyert a Képzőművészeti Főiskolára. Egyidejűleg NÉKOSZ-kollégistává is vált a Derkovits Gyula Művészeti Akadémián. A főiskolán a Szőnyi, Barcsay, Domanovszky hármas tanítványa lett.

1951 és 1963 között Tolna megyében tevékenykedett rajztanárként (Bogyiszló, Szekszárd, Decs). Innen Fóttra helyezik át mint a Gyermekváros képzőművészeti vezetőjét.

Mözi Szabó István:
Önarckép, köszönettel

képei természetelvűek, festői nyelvezete inkább az Alföldhöz kapcsolja. Színeit az élénkség, témaválasztását magyarságtudata hatja át.

A visszaemlékezők két speciális témakört tartanak említésre, kiemelésre méltónak. A festő „Erdélyben kóborolt”. Az időpont már akkor volt, amikor a falurombolás is szóba

4 A 75 éves Mőzi Szabó István jubileumi kiállításai 2002. 1.

került. Mözsi Szabó István végigjárta a kijelölt falvakat, és a templomokat lerajzolta, majd hazajöve azokat nagyon szép képekben lefestette. Erdélyben – a földrajzi adottságuk miatt – a templomokat kötelező módon (az ellenség könnyebb megfigyelése és észrevétele miatt) a terület legmagasabb pontjára építették („Vigyázó tornyok” – így nevezte el a templomtornyokat a paraszti lakosság.). A művész ezeket a rajzokat farostlemezeken megfestette, amelyekből több mint 40 készült, bár rajz formában többet is megörökített a művész.

A másik, amit kiemelésre érdemesnek tartunk: a *hálaportré* (saját elnevezés!). A művész elhatározta, hogy megörökíti két csoportképen azok portréját, akik művészi fejlődésére pozitív hatással voltak (természetesen nem csak festőkről van szó, hanem azok alkotásairól is (Ásító inas stb.). *Önarckép, köszönettel* címmel két vászonra fértek csak rá. Ez az 55 arckép hatalmas munkával készült el és a szerző 70. születésnapjának megünneplése alkalmából került a nyilvánosság elé 1997-ben.

Az alkotóművész különösen kedvelt témái: indítás (még a bajai főiskolán) egy kiváló *Önarckép*; családi képek (*Apám, anyám balladája*); a paraszti élet hétköznapijai (*Betlehemesek, Disznóölés Mözsön, A marokszedő*); barátok portréja (*Andrásfalvy Bertalan, Féja Géza, Martin György, Kallós Zoltán*); Erdély hatása és szeretete (*Virágének, Dunának-Oltanak, Templomsorozat*); tiszteletadás az elődöknek (*Mester és tanítványai, És ki viszi át?, Tejtestvérek stb.*). Leginkább ezek a képek ragadják meg a tárlatlátogatót a festőművész 90 alkotásból álló életművéből.

Művészetét a környezete megértette és befogadta. Számos kitüntetést kapott: *Babits-plakett* (1987); *Tolna Megyei Tanács Alkotói Díj* (1989); *Babits Mihály Alkotói Díj* (1997); *A Tolna megyei művészetért* (2000); *Tolna Városért Díj* (2003); *Csokonai Alkotói Díj* (2004); *A Magyar Kultúra Lovagja* (2009).

Megismerését tisztelőinek emléksorai is méltó módon példázzák abban a kötetben, amely a művész 90. születésnapjára látott napvilágot. Andrásfalvy Bertalan így írt róla: „Hivatása lett a jövő szolgálata a hagyomány felélesztésével, [...] magyarságom igazi tanítója volt nekem és sokunknak.”⁵ Egyik legfőbb tisztelője, Fábíán Gyula így méltatja: „Nemzet-hűség, ország-gazdagítás, jövőnknek szóló összegzés együtt az a nagy örökség, amely ránk marad ...”⁶ Hajdnavolt iskolatársa, az ismert művész, Szurcsik János így summázta véleményét: „Életemden át a történelmi múltunk hagyományainak, paraszti kultúránknak, népünk mesterségeinek és szokásvilágának sikeres megörökítője, megőrzője voltál és maradtál piktorként, tanárként rendületlenül.”⁷ „Ámulattal hallgattam szavait, megtestesülni látom a magyarságába kapaszkodó szerelmes embert” – így emlékezett jóbarátja, Szabadi Mihály.⁸ Hétköznapi hazaszeretetéről tanúskodnak Fábíán Gyula tisztelő szavai: „Tőled tanulhattunk: magyarnak lenni áldozatvállalás, de sohasem látványosan, hanem azzal a ki nem mondott tudattal, hogy áldozatvállalás nélkül nem születhet tartalmas jövő.”⁹ A művész példaadásával azonosulni tudnak a honismeret elkötelezettjei is.

„Az emberélet megmérői nem az évszámok, hanem az alkotások” – vallotta a művész.¹⁰ Alkotómunkájának elismerésével és megbecsülésével a tisztelői is igazolják hitvallásának érvényességét.

Gesztesi Tamás-Zsámboki Árpád

5 Születésnapodra 2016. 69.

6 Születésnapodra 2016. 72.

7 Születésnapodra 2016. 88.

8 Születésnapodra 2016. 86.

9 Születésnapodra 2016. 72.

10 A 70 éves Mözsi Szabó István jubileumi kiállítása 1997. 1.

Felhasznált irodalom. A 70 éves Mőzsi Szabó István kiállítása. (Katalógus). Szekszárd, 1997; A 75 éves Mőzsi Szabó István jubileumi kiállítása. (Katalógus). Szekszárd, 2002; *Pogány Gábor–Dr. Szij Rezső–Tasnádi Attila: Mővészéletrajzok. Kortárs magyar képzőmővészek.* Bp., é. n. 199.; Polgármustra. 150 szekszárdi arcképvázlat. Szerk.: *Szepesi László–Wessely Gábor.* Szekszárd, 2012. 61–62.; *Sas Erzsébet: Kávéházi randevők.* Szekszárd, 2007. 297–299.; *Szabó Ernő: Bor, ecset és fakanál.* Szekszárd, 2002. 26–27.; *Szekeres Zsuzsanna: Iskola a Sárköz szívében. A decsi iskola története 1561-től 2006-ig.* Szekszárd, 2007; Szekszárdi tárlat '74. A Tolna megyében élő és elszármazott képzőmővészek közös kiállítása. (Katalógus). Szekszárd, 1974; Szekszárdi tárlat '76. A Tolna megyében élő és elszármazott mővészek közös kiállítása. (Katalógus). Szekszárd, 1976; Születésnapodra. Szerk.: *Mőzsi Szabó Istvánné–Rühl Gizella.* Szekszárd, 2016; *Wessely Gábor: Polgárpartyan.* 20 arc, 200 kérdés, 2000-ben. Tolna, 2000. 27–29.

Emlékezés dr. Simor Ferencnére

2019. október 24-én eltávozott közülünk súlyos, hosszan tartó betegség után dr. Simor Ferencné, született Bokody Éva tagtársunk, a Baranya Honismereti Egyesület volt vezetőségi tagja. Szeretett Éva néninket, Évát nagy részvéttel, a gyászszertartáson megszámlálhatatlan résztvevővel temettük el 2019. november 6-án a siklósi temetőben. A szertartást Cains-Lengyel Henriett evangélikus lelkész végezte, akinek a hozzájárulásával – néhány kiegészítéssel – idézem dr. Simor Ferencné életút ismertetőjét.

Budapesten, 1930. december 14-én született. Édesapja, Bokody Gyula gépészmérnök volt, aki éveken át főmérnökként vezette az ajkai erőművet. Édesanyja, Székely Ilona felsőfokú iparmővészeti iskolát végzett, aki feleségként, családayaként is alkotó ember maradt.

Dr. Simor Ferencné

Bátyjának az 1945-ös székesfehérvári harcok folyamán történt elvesztése után, a családját ért sorozatos tragédiák következtében ő maga – 14 éves gyermeklányként – egyszerre vált felelős felnőtté, édesanyja legfőbb támaszává, egyben húgának is gyámolítójává.

Tanulmányait a Maglódi úti Mezőgazdasági Középiszkola elvégzése után a Gödöllői Agrártudományi Egyetemen folytatta. Itt szerzett agrármérnöki diplomát. Egyik nagy példaképe Tessedik Sámuel evangélikus lelkész és mezőgazdász, korának kimagasló egyénisége volt. Az ő mentalitását átvéve a „*tanítva segíteni*” szándék vezérelte mindenkor. Egész életpályája e cél felé irányult. Hivatása mellett párvalasztása is vidékre vonzotta a főváros helyett. 1956-ban kötött házasságot dr. Simor Ferenc állatorvossal. Házasságukból 4 gyermek született. A pályakezdés mohácsi-szigeti éveitől 1961-ben kerültek Siklóásra, s itt vert gyökeret az életük. Itt bontakozott ki az ő tehetsége is, s mutatkozott meg elszántsága, páratlan munkabírása, a válsztott ügy iránti elkötelezettsége.